

VIJEĆE EUROPE

ODBOR MINISTARA

Preporuka Rec(2004)4

Odbora ministara državama članicama

o Europskoj konvenciji o ljudskim pravima u sveučilišnom obrazovanju i stručnom usavršavanju

(usvojena od strane Odbora ministara 12. svibnja 2004, na 114-om zasjedanju)

Odbor ministara, u skladu sa člankom 15b. Statuta Vijeća Europe,

smatrajući postizanje većeg jedinstva među članicama ciljem Vijeća Europe te održanje i daljnje ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda jednom od najvažnijih metoda postizanja tog cilja;

potvrđujući svoje uvjerenje da Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u nastavku teksta „Konvencija“) mora ostati bitna odrednica za zaštitu ljudskih prava u Europi te pozivajući se na svoju predanost u poduzimanju mjera kako bi se zajamčila dugoročna učinkovitost nadzornog sustava uspostavljenog Konvencijom;

pozivajući se na supsidijarni karakter nadzornog mehanizma uspostavljenog Konvencijom koji podrazumijeva, u skladu sa člankom 1., da se prava i slobode zajamčene Konvencijom zaštite u prvom redu na nacionalnoj razini i primjenjuju od strane državnih tijela;

pozdravljajući u ovom kontekstu činjenicu da je Konvencija postala sastavni dio domaćeg pravnog poretka svih država članaka;

naglašavajući preventivnu ulogu obrazovanja u načelima koja nadahnjuju Konvenciju, standardima koje ona sadrži, te sudskoj praksi koja iz njih proizlazi;

pozivajući se na činjenicu da, iako su mjere olakšavanja široke publikacije i dostupnosti teksta Konvencije i prakse Europskog suda za ljudska prava (u nastavku teksta „Sud“) u državama članicama važne za osiguranje provedbe Konvencije na nacionalnoj razini, kao što je navedeno u Preporuci Rec(2002)13, za postizanje njihovog cilja nužno je dopuniti ih mjerama u području obrazovanja i usavršavanja;

naglašavajući posebnu važnost odgovarajućeg sveučilišnog obrazovanja i stručnog usavršavanja kako bi se osiguralo da javna tijela, uključujući sve sektore odgovorne za provedbu zakona i pravosuđe, učinkovito primjenjuju Konvenciju u svjetlu prakse Suda;

pozivajući se na već usvojene rezolucije i preporuke za različite aspekte pitanja obrazovanja o ljudskim pravima, i to osobito: Rezoluciju (78) 41 o poučavanju o ljudskim pravima; Rezoluciju (78) 40 koja sadrži propise Vijeća Europe o stipendijama za studij i istraživanje u području ljudskih prava; Preporuku br. R (79) 16 vezanu za promicanje istraživanja ljudskih prava u državama članicama Vijeća Europe; Preporuku br. R (85) 7 o poučavanju i učenju o ljudskim pravima u školama, kao i njen dodatak koji sadrži savjete za poučavanje i učenje o ljudskim pravima u školama;

pozivajući se na ulogu koju nacionalne institucije te nevladine udruge mogu imati za promicanje i zaštitu ljudskih prava, osobito u području usavršavanja osoblja odgovornog za provedbu zakona te pozdravljajući već poduzete inicijative u tom području;

uzimajući u obzir različitost tradicija i praksi u državama članicama vezano za sveučilišno obrazovanje, stručno usavršavanje i podizanje svijesti o sustavu Konvencije;

preporuča državama članicama da:

- I. ustanove postojanje odgovarajućeg sveučilišnog obrazovanja i stručnog usavršavanja o Konvenciji i praksi Suda na nacionalnoj razini te ih uvrste, i to osobito:
 - kao dio zajedničkog obrazovnog plana i programa pravnih znanosti te u odgovarajućoj mjeri, u obrazovanje za stjecanje zvanja iz područja političkih i upravnih znanosti te, pored navedenog, kao izborne discipline za one koji se žele specijalizirati;
 - kao dio pripreme programa nacionalnih i lokalnih ispita za prijem u razna pravnička zanimanja i kao dio osnovnog i stalnog usavršavanja sudaca, državnih odvjetnika i pravnika;
 - u osnovno i stalno stručno usavršavanje ponuđeno osoblju ostalih sektora odgovornih za provedbu zakona i/ili osoblju koje se bavi osobama lišenim slobode (na primjer, pripadnici policije i snaga osiguranja, osoblje kaznenih institucija i bolnica), kao i osoblju imigracijskih službi, uzimajući u obzir njihove posebne potrebe;
- II. povećaju učinkovitost sveučilišnog obrazovanja i stručnog usavršavanja u ovom području, i to osobito:
 - osiguravanjem uvrštavanja obrazovanja i usavršavanja u stabilne javne i privatne strukture te povjeravanjem istog osobama dobro upoznatim s konceptima Konvencije i praksom Suda te odgovarajućim tehnikama stručnog usavršavanja;
 - podupiranjem inicijativa usmjerenih na usavršavanje učitelja i poučavatelja specijaliziranih za to područje;
- III. potiču nedržavne inicijative promicanja svijesti i znanja o sustavu Konvencije, kao što je uspostava posebnih struktura za učenje i istraživanje u pravu ljudskih prava, organizacija natjecanja studenata u vježbama sudskog postupka, kampanje podizanja svijesti;

upućuje Glavnog tajnika Vijeća Europe da ovu preporuku uputi vladama onih država stranaka Europske kulturne konvencije koje nisu članice Vijeća Europe.

Dodatak Preporuci Rec(2004)4

Uvod

1. Na Ministarskoj konferenciji održanoj u Rimu 3. i 4. studenog 2000. godine povodom obilježavanja pedesete godišnjice Europske konvencije o ljudskim pravima (u nastavku teksta „Konvencija“), države članice Vijeća Europe pozvane su da „poduzmu odgovarajuće mjere s ciljem razvoja i promicanja obrazovanja i svijesti o ljudskim pravima u svim sektorima društva, a osobito u pravničkim zanimanjima.“¹
2. Poziv nacionalnim vlastima da učine taj napor samo je posljedica supsidijarnog karaktera nadzornog mehanizma uspostavljenog Konvencijom, koji podrazumijeva da se prava i slobode zajamčene Konvencijom zaštite u prvom redu na nacionalnoj razini i primjenjuju od strane državnih tijela.² Odbor ministara već je usvojio rezolucije i

preporuke za različite aspekte ovog pitanja³ te ohrabrio inicijative koje mogu poduzeti nezavisne nacionalne institucije za ljudska prava i nevladine udruge, s ciljem promicanja boljeg razumijevanja i svijesti o Konvenciji i praksi Europskog suda za ljudska prava (u nastavku teksta „Sud“).

3. Jamstvo dugoročne učinkovitosti sustava Konvencije nalazi se među aktualnim prioritetima Vijeća Europe te je u tom kontekstu bolja provedba Konvencije na nacionalnoj razini od vitalne važnosti. Stoga se čini nužnim da sve države članice osiguraju pružanje odgovarajućeg obrazovanja o Konvenciji, a osobito za pravnička zanimanja i zanimanja vezana za provedbu zakona. Takvo obrazovanje moglo bi doprinijeti smanjivanju, s jedne strane, broja povreda prava zajamčenih Konvencijom kao posljedice nedovoljnog poznavanja Konvencije i s druge strane, podnesenih zahtijeva koji naočigled ne ispunjavaju uvjete dopuštenosti.
4. Ova se preporuka odnosi na tri međusobno dopunjavajuća tipa djelovanja, poimence:
 - i. uvrštavanje odgovarajućeg obrazovanja i usavršavanja vezano za Konvenciju i praksu Suda, prvenstveno u okviru sveučilišnog studija prava i političkih znanosti, kao i u stručno usavršavanje u pravničkim zanimanjima i zanimanjima vezanim za provedbu zakona;
 - ii. jamstvo učinkovitosti obrazovanja i usavršavanja, što osobito podrazumijeva pravilno usavršavanje učitelja i poučavatelja; i
 - iii. ohrabivanje inicijativa promicanja znanja i/ili svijesti o sustavu Konvencije.
5. Uzimajući u obzir različitost tradicija i praksi u državama članicama vezano za sveučilišno obrazovanje, stručno usavršavanje i osvješćivanje o Konvenciji odgovornost je država stranaka da oblikuju obrazovne programe prema odgovarajućoj nacionalnoj situaciji, u skladu s načelom supsidijarnosti, istovremeno osiguravajući potpuni prikaz standarda Konvencije.

Sveučilišno obrazovanje i stručno usavršavanje

6. Države članice pozvane su da osiguraju uvrštavanje odgovarajućeg obrazovanja o Konvenciji i praksi Suda u obrazovne planove i programe stjecanja sveučilišnih diploma pravnih znanosti i pravosudnih ispita, kao i u stalno usavršavanje sudaca, državnih odvjetnika i pravnika.

Sveučilišno obrazovanje

7. Nužno je da obrazovanje o Konvenciji bude u potpunosti uključeno u programe pravnih fakulteta, i to ne samo kao poseban predmet, veći kao dio svake pravne discipline (kazneno pravo, građansko pravo, itd.) kako bi studenti prava nakon što diplomiraju, bez obzira na svoju specijalizaciju, bili svjesni učinaka Konvencije u svom području.
8. Potrebno je ohrabrivati uspostavu poslijediplomskih studija specijaliziranih za Konvenciju, kao što su magistarski studiji na nacionalnoj razini ili Europski magistarski studij ljudskih prava i demokratizacije (E.MA) koji uključuje dvadeset i sedam sveučilišta u više od petnaest europskih država te kraćih sveučilišnih programa, kao što su ljetni tečajevi Međunarodnog instituta za ljudska prava René Cassin (Strasbourg) ili Europskog sveučilišnog instituta (Firenza).

Stručno usavršavanje

9. Stručno usavršavanje trebalo bi olakšati bolje uvrštavanje standarda Konvencije i prakse Suda u obrazloženja koja domaći sudovi koriste u svojim presudama. Nadalje, pravno savjetovanje mogućih podnositelja zahtijeva od strane pravnika koji posjeduju odgovarajuća znanja o Konvenciji moglo bi spriječiti podnošenje zahtijeva koji naočigled ne zadovoljavaju uvjete dopuštenosti. Povrh toga, bolje znanje pravnih stručnjaka o Konvenciji trebalo bi doprinijeti smanjenju broja zahtijeva koji stižu do Suda.
10. Posebno usavršavanje o Konvenciji i njenim standardima trebalo bi uključiti u programe pravnih fakulteta i specijalizaciju sudaca i državnih odvjetnika. Takvo usavršavanje može uključivati organizaciju radionica kao dijela stručnog usavršavanja pravnika, sudaca i državnih odvjetnika. Što se tiče pravnika, radionice takvog tipa mogle bi se organizirati, na primjer, na poticaj odvjetničkih komora. Vezano za ovaj tip radionica, upućujemo na trenutni projekt organizacije, unutar Međunarodne odvjetničke komore i uz pomoć Suda, usavršavanja pravnika o Poslovniku Suda i parničnoj praksi, te o izvršenju presuda. U pojedinim zemljama, Ministarstvo pravosuđa zaduženo je za podizanje svijesti i sudjelovanje u usavršavanju sudaca o praksi Europskog suda: suci mogu iskoristiti jednodnevne ili dvodnevne sesije koje se organiziraju na području njihove nadležnosti, te jednotjednu praksu svake godine; „specijalizantima“ (sudačkim vježbenicima) osigurava se usavršavanje organizirano u okviru nacionalne škole za suce (Ecole nationale de magistrature). U okviru osnovnog i stalnog obrazovanja sudaca, radionice se organiziraju na redovnoj bazi.
11. Nadalje, moguće je redovito organiziranje seminara i kolokvija o Konvenciji za suce, pravnike i državne odvjetnike.
12. Pored toga, moguće je redovito izdavati časopis za suce i pravnike o praksi Suda. U nekim državama članicama Ministarstvo pravosuđa izdaje prilog u kojem se upućuje na praksu Suda i pitanja vezana za Konvenciju. Ova publikacija dijeli se svim sudovima.
13. Preporuča se da države članice osiguraju da standardi Konvencije budu pokriveni kroz osnovno i stalno stručno usavršavanje ostalih zanimanja vezanih za provedbu zakona i zatvorski sustav, kao što su snage osiguranja, pripadnici policije i zatvorsko osoblje, ali i imigracijske službe, bolnice, itd. Stalno usavršavanje o standardima Konvencije od posebne je važnosti s obzirom na razvoj prirode tumačenja i primjene ovih standarda u praksi Suda. Osoblje državnih tijela koje se bavi osobama lišenim slobode moralo bi biti u potpunosti upoznato s pravima koja tim osobama jamči Konvencija kako ju je protumačio Sud, a kako bi se spriječilo bilo kakvo kršenje prava, a osobito prava iz 3., 5. i 8. članka. Stoga je od izuzetne važnosti da svaka država članica provede odgovarajuće usavršavanje unutar tih zanimanja.
14. Poseban tečaj usavršavanja vezano za Konvenciju i njene standarde te osobito za aspekte vezane za prava osoba lišenih slobode trebao bi biti uvršten u programe policijskih škola, kao i škola za zatvorske stražare. Moguće je i organiziranje radionica kao dio stalnog usavršavanja pripadnika policije, zatvorskih stražara i ostalih državnih tijela za koje je takvo usavršavanje potrebno.

Učinkovitost sveučilišnog obrazovanja i stručnog usavršavanja

15. U ovu svrhu, preporučuje se državama članicama da osiguraju da se sveučilišno obrazovanje i stručno usavršavanje u ovom području provodi unutar stalnih struktura (javnih i privatnih), i to od strane visoko kvalificiranih učitelja i poučavatelja.

16. S tim u svezi, usavršavanje učitelja i poučavatelja predstavlja prioritet. Cilj je osigurati da njihova razina znanja odgovara razvoju prakse Suda te posebnim potrebama svakog stručnog sektora. Države članice pozvane su da daju potporu inicijativama (istraživanje u područjima pokrivenim Konvencijom, tehnike poučavanja, itd.) usmjerenim na jamstvo kvalitetnog usavršavanja učitelja i poučavatelja specijaliziranih za ovo osjetljivo i rastuće područje.

Promocija znanja i/ili svijesti o sustavu Konvencije

17. Na kraju, državama članicama se preporuča ohrabrivanje inicijativa koje promiču znanje i/ili svijest o sustavu Konvencije. Takve inicijative, koje se mogu javljati u različitim oblicima, u prošlosti su se pokazale jako pozitivnima na mjestima gdje su bile pokrenute, te bi ih stoga države članice trebale ohrabrivati.
18. Kao primjer bi mogla poslužiti organizacija natjecanja u vježbama sudskog postupka za studente prava vezano za Konvenciju i praksu Suda, uključujući istovremeno studente, sveučilišne profesore i pravne stručnjake (suce, državne odvjetnike, pravnike). Takva su, na primjer, Sporrang i Lönnroth natjecanje organizirano pri Vrhovnom sudu nordijskih zemalja i paneuropsko natjecanje René Cassin za francusko govorno područje, organizirano od strane udruge Juris Ludi u prostorijama Vijeća Europe.

¹Europska ministarska konferencija o ljudskim pravima, H-Conf(2001)001, Rezolucija II, stavak 40.

²Vidi članak 1. Konvencije.

³Osobito: Rezolucije (78) 41 o poučavanju o ljudskim pravima; Rezolucija (78) 40 koja sadrži propise Vijeća Europe o stipendijama za studij i istraživanje u području ljudskih prava; Preporuku br. R (79) 16 vezanu za promociju istraživanja ljudskih prava u državama članicama Vijeća Europe; Preporuku br. R (85) 7 o poučavanju i učenju o ljudskim pravima u školama, kao i njen prilog koji sadrži savjete za poučavanje i učenje o ljudskim pravima u školama